

Flora en fauna Ootmarsumse stuwwal

Eind 1992 hebben Provinciale Staten van Overijssel besloten structureel geld beschikbaar te stellen voor het in kaart brengen van het natuurlijke milieu door middel van de systematische milieu-inventarisatie. Sindsdien zijn over verschillende gebieden rapportages verschenen. Het zesde samenvattende rapport behandelt de flora en fauna van de Ootmarsumse stuwwal en geeft de resultaten weer van het in 1992 uitgevoerde onderzoek op en bij deze stuwwal.

Het basisrapport, waar dit samenvattende rapport op berust, zal binnenkort verschijnen.

Hoofdstuk 4 van het samenvattende rapport behandelt de broedvogels. In 1992 zijn in totaal 95 vogelsoorten als broedvogel vastgesteld. Hier bevinden zich negen soorten op de nieuwe Rode Lijst. De broedvogelbevolking bestaat uit drie zeldzame soorten, 32 schaarse soorten en zestig algemene soorten. Verdwenen zijn als broedvogel Roerdomp, Wintertaling, Slobeend, Grauwe Klauwier, Watersnip, Kuifleeuwerik, Oeverzwaluw, Blauwborst, Paapje, Tapuit, Rietzanger en Baardmannetje. Afgenomen zijn Graspieper, Gele Kwikstaart, Rietgors, Geelgors, Patrijs, Grutto, Tureluur, IJsvogel, Veldleeuwerik, Grote Gele Kwikstaart, Nachtegaal en Gekraagde Roodstaart. Ongeregeld voorkomende soorten zijn Rode Wouw, Nachtzwaluw, Draaihals, Roodborsttapuit, Kruisbek, Sprinkhaanrietzanger, Sijs en Wateral. Opmerkelijk is dat de Boomklever is toegenomen, terwijl als nieuwe broedvogelsoorten Kramsvogel en Fuut worden vermeld. In dit hoofdstuk over broedvogels wordt extra aandacht besteed aan de Nachtegaal en Geelgors. In het rapport is duidelijk sprake van een verarming van de broedvogelbevolking.

P. Bremer: Flora en fauna van de Ootmarsumse stuwwal. Samenvattend rapport. Milieu-inventarisatie. Afdeling Landelijk Gebied, Bureau Natuur en Landschap (1993). 30 bladzijden, 9 tabellen, 12 figuren. Uitg. Provincie Overijssel, postbus 10078, 8000 GB Zwolle, 038 - 252 525. Inlichtingen bij P. Bremer 038 - 251 752. Belangstellenden voor dit rapport kunnen zich met de Hoofdgroep Ruimtelijke Ordening en Inrichting, Afdeling Landelijk Gebied, Bureau Natuur- en Landschap, postbus 10078, 8000 GB Zwolle in verbinding stellen.

Jaarverslag 1993 van Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten

Opnieuw een keurig uitgevoerd jaarverslag van bovenstaande bond (56 bladzijden). De verliezen door uitmaaïen zijn in 1993 groter geweest in Friesland dan in voorgaande jaren doordat het zomerse voorjaar het gras sneller deed groeien. Er werden 80.000 ha geïnventariseerd door 109 afdelingen van de bond. Onderzoek naar de effectiviteit van de ultrasone wildredder als hulp bij de weidevogelbescherming wees uit dat deze 'geluidsproducerende apparatuur' niet aan de verwachtingen voldoet en geen effectief en geschikt hulpmiddel blijkt te vormen. Op 77.819 ha wei- en bouwland werd in Friesland aan nazorg

gedaan. Van 28 verschillende vogelsoorten werden 58.997 nesten gevonden. Van 4641 nestbeschermers konden gegevens worden verwerkt. Van 24% van onder de nestbeschermers gelegen nesten ging het broedsel verloren. Uit de gepresenteerde gegevens blijkt voor het eerst sinds 1988 weer dat de broedparendichtheid van de Kievit iets is toegenomen en die van de Grutto fors is teruggelopen, namelijk met 12,5%.

Het jaarverslag bevat daarnaast commissieverslagen, verslagen van de Werkgroep Kerkuilen in Friesland, de Vogelmeldingsdienst, Vogelasiel 'De Fûgelhelling' te Ureterp, Vogelopvangcentrum 'De Fûgelpits' te Anjum en de Stichting 'Vogelverzorgingsfonds Friesland'.

■ Nadere inlichtingen over het jaarverslag bij het nieuwe secretariaatsadres: J. Bouma, Peter Stuyvesantweg 76, 8479 HK Oldetrijne, 05619 - 391.

Opnieuw groei weidevogelbescherming Waterland

Ook in 1993 is de weidevogelbescherming in Waterland succesvol geweest.

Opnieuw namen meer boeren en vrijwilligers deel, waardoor het aantal beschermde legfels verder steeg. In totaal zijn 3.200 legfels beschermd van 23 vogelsoorten, waaronder enkele zeldzame. Hoewel er voorjaar 1993 zeer vroeg is gemaaid, is dankzij de bescherming een groot deel van de nesten uitgekomen.

Dat schrijft het Samenwerkingsverband Waterland* in zijn verslag over de weidevogelbescherming in 1993. Het samenwerkingsverband coördineert sinds 1982 de vrijwillige bescherming. Hierbij worden legfels gemarkeerd en vervolgens ontzien bij de veldwerkzaamheden.

In 1993 zijn door enkele honderden boeren en vrijwilligers circa 3.200 legfels beschermd op 2.100 ha. Ten opzichte van 1992 betekent dit voor beide een groei van ongeveer 15%. Op dit moment vindt op ongeveer tweederde van alle landbouwgrond in Waterland-Oost weidevogelbescherming plaats. Met zijn grote aantallen legfels behoort Waterland tot de beste weidevogelgebieden van Nederland. De meeste vogels broedden op maailand. Ook op mais en bouwland blijken veel legfels aanwezig, vooral van de Kievit.

Er zijn legfels gevonden van 23 vogelsoorten. Daarbij gaat het om grote aantallen legfels van de meer algemene weidevogels als Kievit (1.400 stuks) en Grutto (900 stuks), maar ook om legfels van zeldzame soorten als Kemphaan, Watersnip, Krakeend, Zomertaling en Visdief.

In 1993 waren de maanden maart en april uitzonderlijk droog en warm. Daardoor was reeds begin mei een groot deel van het grasland uitgemeaid. Niettemin kwam dankzij de nestbescherming tweederde van de gevonden legfels uit, een resultaat vergelijkbaar met dat in voorgaande jaren. Dit onderstreept het belang van de vrijwillige bescherming. Belangrijkste verliesoorzaak is predatie van het legfel. Slechts 3% van

de legfels ging verloren door agrarische werkzaamheden.

Sinds het begin van de nestbescherming hebben bijna alle soorten zich goed kunnen handhaven. Een kwetsbare soort als de Tureluur is zelfs toegenomen. Deze resultaten logenstraffen recente berichten van bijvoorbeeld de Actiegroep Dondervogels en de Amsterdamse Groenen als zou weidevogelbeheer door boeren geen perspectief bieden. Het samenwerkingsverband is uitermate ontstemd over deze negatieve berichtgeving. Ten eerste getuigen de berichten van een geringe kennis van zaken. Het is treurig dat met onjuistheden de publiciteit wordt gezocht. Ten tweede worden de pijlen vooral gericht op Waterland, terwijl de inzet voor het weidevogelbeheer daar zeer groot is. Daardoor wordt schade toegebracht aan de animo van boeren en vrijwilligers voor het weidevogelbeheer. Niettemin verwacht het samenwerkingsverband dit voorjaar de bescherming opnieuw te kunnen uitbreiden.

Het gaat goed met Kievit, Grutto en Tureluur in Waterland. Vrijwillig weidevogelbeheer maakt het mogelijk een goede weidevogelstand te handhaven bij modern graslandgebruik. Dit constateert het Samenwerkingsverband Waterland* op basis van een analyse van tien jaar gegevens over vogelstand, graslandgebruik en waterpeil.

In Waterland werken boeren en natuurbeschermers al meer dan tien jaar samen bij het beschermen van weidevogels. Vrijwilligers sporen de nesten op en boeren ontzien deze bij het maaien en beweiden. Gedurende de afgelopen tien jaar zijn veel gegevens vastgelegd, niet alleen over lotgevallen van weidevogels, maar ook over het grondgebruik en het waterpeil. Dit heeft geleid tot een uniek gegevensbestand waarmee direct relaties kunnen worden gelegd tussen agrarisch gebruik en weidevogels. Het samenwerkingsverband heeft een analyse van deze gegevens gemaakt. Deze analyse beperkt zich tot de Kievit, Grutto en Tureluur.

Van de drie onderzochte soorten is de populatie van de Kievit stabiel, die van de Grutto licht afgenomen en die van de Tureluur toegenomen. Al met al is dit een goed resultaat, omdat het landelijk gezien gaat om zeer hoge vogeldichtheden. Deze dichtheden zijn op peil gebleven ondanks een intensiever agrarisch gebruik: vroeger maaien, eerder beweiden en dieper ontwateren.

In het onderzoek zijn de vogeldichtheden onderzocht in drie klassen van waterpeilen: 0 tot 40, 41 tot 80 en 81 en 140 cm beneden maaiveld. Tussen de eerste twee peilklassen zijn geen verschillen in dichtheid gevonden. In de laatste klasse blijken de dichtheden 40 à 60% lager. Vrijwillige bescherming blijkt ongunstige effecten van een lager waterpeil, zoals vroeger maaien, te kunnen beperken. Dit versterkt het samenwerkingsverband in haar mening dat het *grondgebruik* sterker bepalend is voor de weidevogels dan het *waterpeil* als zodanig. Waar wordt overgegaan tot peilverlaging, moet tegelijkertijd weidevogelbescherming plaatsvinden, zo bepleit het samenwerkingsverband.

Meer informatie: Frans Parmentier, Frank Visbeen (075 - 351 598) of Henk de Gier (02903 - 1316). U kunt het rapport 'Weidevogelbescherming en boerenzwaluwen in Waterland 1993' bestellen door f 12,- over te maken op postbankrekening 1 945 544 van Milieufederatie Noord-Holland, Zaandam onder vermelding van 'Weidevogels Waterland 1993'.

*Het Samenwerkingsverband Waterland bestaat sinds 1982 en wordt gevormd door de Werkgroep Jonge Boeren Waterland, de Milieufederatie Noord-Holland, het Centrum voor Landbouw en Milieu en enkele individuele natuurbeschermers. Het Samenwerkingsverband wil agrarisch natuur- en milieubeheer bevorderen door overleg, onderzoek, voorlichting en uitvoering van praktische maatregelen. Sinds de oprichting coördineert het Samenwerkingsverband de vrijwillige weidevogelbescherming in Waterland.

Vogelonderzoek Meijndel, jaarverslag 1992

Namens de Vogelwerkgroep Meijndel is dit verslag samengesteld door J.P. Oppentocht (broedvogels) en H. Wanders (niet-broedvogels). Het betreft het duingebied tussen Scheveningen en Wassenaarse Slag. Dit gebied is circa 2000 ha groot en is door vogelwerkgroep geïnventariseerd op vogels (in totaal 35 kavels). Als broedvogel verdwenen dit jaar Snor, Grote Karekiet en Kruisbek. Ook Turkse Turtel en Kleine Bonte Specht werden in 1992 niet in het onderzochte terrein meer vastgesteld. Bijzondere soorten die werden gezien, zijn onder meer Kleine Zilverreiger, Rosse Stekelstaart, Roodpootvalk, Zwartkopmeeuw, Sneeuwuil, Noordse Nachtegaal, Roodkeelpieper, Noordse Gele Kwikstaart en Grauwe Klauwier. Voor het eerst komen de Zilvermeeuwen en Kleine Mantelmeeuwen er niet meer als broedvogel voor. In 1992 werden 93 broedvogelsoorten vastgesteld tegen 89 soorten in 1991. Broedend werden vastgesteld onder meer Dodaars (41), Nijlgans (6), Geoorde Fuut (31), Boomvalk (4), Houtsnip (5), Stormmeeuw (28), Groene Specht (37), Bosrietzanger (51), Kleine Karekiet (421), Braamsluiper (50), Grasmus (247), Roodmus (1), Zwarte Specht (1), Roodborsttapuit (14), Tafelleend (64), Tapuit (14), Nachtegaal (310), Gekraagde Roodstaart (73), Barnsijs (7).

Het is het tweede broedseizoen dat daar door vee wordt gegraasd. Er werd min of meer verwacht dat de invloed van de begrazing nog niet of maar nauwelijks ook zichtbaar zou worden. Het enige waarnaar zou kunnen worden verwezen, als bewijs dat begrazing soorten verjaagt, is de Boompieper. Deze grondbroeder gaat in het hele terrein achteruit (met 47,8%), maar is in de centrale deel (waar wordt gegraasd) geheel verdwenen. Van Fitis en Nachtegaal, twee andere grondbroeders, was het nog niet mogelijk conclusies te trekken. Als er ernstige nadelige effecten van de begrazing voor deze soorten zijn, dan zou dat (doordat er geen jongen grootkomen) na drie of vier jaar moeten blijken.

J.P. Oppentocht & H. Wanders: Vogelonderzoek in Meijndel - Jaarverslag 1992. 44 bladzijden, 5 bijlagen (1993). Uitg. Vogelwerkgroep Meijndel, Chopinlaan 30, 2253 BV Voorschoten.

Folders voor wandelingen op Texel en Sallandse Heuvelrug

Staatsbosbeheer heeft twee nieuwe folders uitgegeven en wel 'Wandelen in de duinen van Texel' met negen wandelingen en alle informatie over rondleidingen zodat men beter de waarde van de terreinen kan ervaren (tevens Engels-, Duits- en Franstalig) en drie maal wandelen op de Sallandse Heuvelrug (Rietslenkwandeling, Heuversveldwandeling en Twilhaar/Schaapskooiwandeling). Behalve de drie beschreven wandelingen bestaan er nog een zestal wandelroutes op de Sallandse Heuvelrug.

In het Bezoekerscentrum Noetselerberg zijn routebeschrijvingen, kaarten en andere informatie verkrijgbaar. Adres: Nijverdalseweg 5 (Toeristenweg), Nijverdal, 05486 - 12 711.

De folders zijn uitgegeven door Staatsbosbeheer, afdeling Algemene Zaken, Voorlichting en PR, postbus 1300, 3970 BH Driebergen.

Oostvaardersplassen in AO-reeks

In januari verscheen het 2500ste boekje in de AO-reeks. Dit boekje is geheel gewijd aan de ontwikkeling en het beheer van de Oostvaardersplassen. Ing. Vincent Wigbels, hoofd terreinbeheer van de hoofdafdeling landinrichting, schreef de tekst voor dit nieuwste AO-boekje, dat ondermeer verkrijgbaar is bij het Natuurinformatiecentrum 'De Trekvogel'. Prijs f 4,-.

Eiland voor specieberging in Ketelmeer

De directie Flevoland legt middenin het Ketelmeer een groot eiland aan. In de kern zal een diepe, ronde put twintig miljoen kubieke meter vervuilde baggerspecie uit de bodem van het Ketelmeer en andere wateren worden gestort. Als alles volgens plan verloopt, is het depot eind 1996 gereed en kan in 1997 het wegbaggeren van het verontreinigde slib in het Ketelmeer beginnen. Daarna wordt het eiland verder afgewerkt en komen langs de circa 3,5 km lange randen voorzieningen voor waterrecreanten en natuurgebieden.

Bij nadere bestudering van de verschillende varianten bleek dat een diepe put met een ringdijk de meest gunstige depotvorm is. Ook werd duidelijk dat een situering centraal tussen Ketelhaven en Schokkerhaven hiervoor de beste plek is. De beste oplossing tot nu toe om vervuilde bagger te behandelen is dit materiaal compact op te slaan in de depots en te isoleren van de omgeving. Er is namelijk geen goede methode om op grote schaal slib te reinigen en de verontreinigde stoffen, zoals zware metalen en PCB's te scheiden. Dat lukt nog slechts bij een klein deel van de verontreinigde baggerspecie. Derhalve zijn depots nodig, waarin verontreinigde specie op een verantwoorde manier kan worden geborgen. Landelijk zijn het Hollands Diep en het Ketelmeergebied, dat een sterk verontreinigde waterbodem heeft, aangewezen als plaatsen waar de eerste twee grootschalige depots voor verontreiniging bagger zullen komen.

Bron: Cultuurwijzer 7 (3): 8-9 (maart 1994).

De Biesbosch vijfde nationaal park in Nederland

Op 10 maart 1994 heeft staatssecretaris Gabor, in aanwezigheid van de minister van Verkeer en Waterstaat, J.R.H. Maij-Weggen, het Nationaal Park De Biesbosch ingesteld. Ook heeft hij het overlegorgaan, dat al functioneert sinds de oprichtingsfase van het nationaal park, herbevestigd. Hierin hebben eigenaren, beheerders en provinciale en lokale bestuurders zitting. Voorzitter van het overlegorgaan is drs. J. Borgman, voorzitter van de Bosraad. Staatssecretaris Gabor nam de gelegenheid te baat de heer Borgman de erepenning van het ministerie te overhandigen.

De Biesbosch is één van de grootste en meest waardevolle natuurgebieden van ons land. Het is een van de weinig nog bestaande zoetwatergetijdengebieden in Europa. Het nationaal park heeft een omvang van 7.100 ha en bestaat uit de Dordtse Biesbosch, de Sliedrechtse Biesbosch en de Zuidwaard van de Brabantse Biesbosch, met als verbinding de Nieuwe Merwede. Het biedt een omvangrijk stelsel van rivieren, kleine en grotere krekken met eilanden. De begroeiing bestaat grotendeels uit wilgenbossen, ontstaan uit het doorschieten van het hout van voormalige grienden. Deze moerasbossen worden afgewisseld met graslanden en verruigde rietvelden. Vóór de afsluiting van het Haringvliet in 1970 stond de Biesbosch in directe verbinding met de zee. De getijdeverschillen bedroegen gemiddeld twee meter. Doordat het een rivierendelta is, waar de Maas en de Waal in zee uitkomen, bleef het zoete water overheersen. De planten en dieren die er vóór 1970 voorkwamen, waren alle kenmerkend voor een dynamisch zoetwatermilieu.

Na 1970 werden de omstandigheden rustiger. De niveaueverschillen van het water werden veel kleiner dan vroeger. Dit had ook gevolgen voor de planten- en dierenwereld. Een nieuwe ontwikkeling zette zich in, waarin de natuur op zoek was naar een nieuw evenwicht. Bepaalde plantensoorten verdwenen, andere kwamen ervoor terug. De overgangssituatie die toen werd ingezet, is eigenlijk nog steeds aan de gang.

De sinds 1988 uitgezette Bevers zijn als assistentbeheerders van Staatsbosbeheer te beschouwen. Inmiddels leven er enkele tientallen Bevers met hun jongen.

In De Biesbosch bevinden zich drie grote natuurkernen, die niet of nauwelijks toegankelijk zijn voor bezoekers. Hier is het echt rustig. Dat is van belang voor allerlei diersoorten die snel worden verstoord en die bovendien een grotere oppervlakte nodig hebben om te leven. Dit zijn ondermeer Visarend, Lepelaar, Purperreiger en Kwak. Om het lawaai van laagvliegende straaljagers en helikopters te verminderen zal overleg met het ministerie van Defensie worden gevoerd om te bezien of er mogelijkheden zijn de vliegroutes te verleggen. Daarnaast zal worden gezocht naar alternatieven voor de hoogspanningsleidingen in bepaalde delen van De Biesbosch.

Het nationaal park heeft een belangrijke recreatieve functie en die zal in de toekomst ook wor-

den behouden. Dat houdt onder meer in dat natuurontwikkeling niet overal in dezelfde mate zal plaatsvinden. Bepaalde kreken zullen bevaarbaar worden gehouden en er zullen voorzieningen voor recreanten blijven. De natuurgerichte en rustige vormen van recreatie krijgen voorrang boven andere recreatievormen.

Volgens de internationale richtlijnen voor nationale parken mag er niet worden gejaagd, tenzij dit uit oogpunt van natuurbehoud noodzakelijk is dan wel om schade te voorkomen aan aangligende landbouwgronden. Eigenaren en beheerders van het Nationaal Park De Biesbosch scharen zich daarachter. Op een aantal gronden is de jacht nog verpacht. Deze contracten zullen worden beëindigd zodra dit contractueel mogelijk is. In het Structuurschema Groene Ruimte, dat op 7 februari 1994 in de Tweede Kamer is behandeld, is het beleid ten aanzien van nationale parken opgenomen. Het aantal nationale parken wordt in de komende tien jaar geleidelijk uitgebreid tot veertien à zestien. Er is een herijking gedaan van gebieden die in aanmerking komen om tot nationaal park te worden ingesteld, waarbij onder meer rekening is gehouden met representativiteit van ecosystemen. Daarbij zijn het Lauwersmeer, het Drentse Aagebied, de Oude Venen, de Gelderse Poort en de Oosterschelde toegevoegd aan de bestaande lijst van potentiële parken. Terschelling, Vlieland, De Zilk-Noordwijk en Montferland zijn van de lijst afgevoerd.

Een nationaal park is een aaneengesloten terrein van ten minste 1000 ha, bestaande uit natuurterreinen, met een bijzondere wetenschappelijke gesteldheid en planten- en dierenleven. Er liggen bijna geen of geen cultuurgronden in een nationaal park.

De belangrijkste doelen van een nationaal park zijn:

- natuurbehoud en natuurontwikkeling
- natuur- en milieu-educatie en voorlichting
- natuurgerichte recreatie en
- (wetenschappelijk) onderzoek.

De definitieve status van Nationaal Park wordt verleend op basis van een beheers- en inrichtingsplan voor het hele parkgebied. Dit plan moet zijn goedgekeurd door de staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Mogelijke effecten van afvalverwerking Wijster

Om in de toekomst eventuele effecten van de afvalverwerking in Wijster op te sporen is het niet voldoende om aan verontreinigende stoffen te meten, maar er moeten ook metingen aan de natuur worden gedaan. Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden heeft daarom onderzocht hoe die metingen zouden moeten plaatsvinden.

In 1990 heeft de provincie aan de VAM vergunning verleend voor een geïntegreerde afvalverwerkingsinrichting (GAVI) in het Drentse Wijster. Onderdeel van deze nieuwe installatie is een moderne verbrandingsoven. Voordat de provincie vergunning heeft verleend, is een Milieu-Effectrapport (MER) opgesteld. In het MER wordt voorspeld hoe groot de effecten van de GAVI op milieu en natuur zullen zijn. Zo is in het MER te lezen dat de GAVI geen schade aan de natuur zal veroorzaken. Wanneer de GAVI eenmaal in gebruik is, zal moeten worden gecontro-

leerd of het inderdaad wáár is dat er geen schadelijke effecten op de natuur zullen optreden. Het meten van de effecten van de GAVI op de natuur is niet alleen van belang voor de provincie Drenthe. Ook op landelijk niveau vinden nog regelmatig discussies plaats over wat nu de beste manier is om huishoudelijk afval te verwerken. Het rijk geeft daarbij de voorkeur aan het op verantwoorde wijze verbranden van huisvuil boven storten. Om steun te krijgen voor dit standpunt zal de landelijke overheid toch moeten kunnen aantonen dat de verbrandingsinstallaties echt veilig zijn voor mens én natuur.

Hoewel er al veel onderzoek is gedaan naar de effecten van afzonderlijke stoffen op plant en dier, kan het meetprogramma ook nog nuttige informatie leveren over de effecten van een combinatie van een groot aantal luchtverontreinigende stoffen op de natuur. Tot slot kan het meetprogramma dat nu is ontwikkeld voor de verbrandingsinstallatie te Wijster als voorbeeld dienen voor de evaluatie van andere milieu-effectrapporten.

Wad beleven?

Ieder jaar trekt een groep enthousiaste jongeren richting het wad om wadexcursies te leiden en verdere voorlichting te geven aan eilandbezoekers. Zij vormen één van de voorlichtingswerkgroepen van de Waddenvereniging en beheren twee waddenwinkels (op Texel en Terschelling), waar bezoekers uitleg kunnen krijgen bij een zeeaquarium en tentoonstelling en wadartikelen kunnen kopen. Naast wadexcursies worden ook dialezingen en kindermiddagen gehouden. Gedurende het hele jaar worden voorbereidingen getroffen in gezellige werkgroepen voor bijvoorbeeld tentoonstelling, winkelinrichting, excursies, werving en scholing.

Voor dit afwisselende werk zoeken wij nog voor deze zomer gemotiveerde vrijwilligers. Kennis is niet vereist; iedereen met enthousiasme en inzet is welkom.

Zin om je vrije tijd, creativiteit en organisatorische talenten in te zetten voor het wad? Voor aanmelding of meer informatie, kun je terecht bij onderstaande personen.

Ellen de Jongh, 030 - 961 853. Schönberglaan 13, 3533 JC Utrecht, b.g.g.: Clemens van Woerkens, 071 - 122 682.

Oeverzwaluwwand aan De Nedereindse Plas, Nieuwegein

De Oeverzwaluw krijgt aan De Nedereindse Plas bij Nieuwegein een nieuwe kunstmatige broedgelegenheid. In een rustige uithoek van het recreatiegebied heeft Vogelwacht Utrecht een broedwand geplaatst van vijftientwintig meter lang en twee meter hoog. Honderd oeverzwaluwparen kunnen hier nestelen. Op 7 mei was de wand gereed en er vond een feestelijke opening plaats. Vogelwacht Utrecht ontvangt van Stichting Doen van de Nationale Postcode Loterij een bijdrage van f 17.500,- voor dit vogelproject. Met de aanleg van het nieuwe recreatiegebied De Nedereindse Plas verdwenen de natuurlijke

steile zandwallen waar de Oeverzwaluw graag in broedt. De laatste jaren zijn steeds minder Oeverzwaluwen waargenomen. Vorig jaar signaleerde de vogelwacht nog acht paren. Vogelwacht Utrecht verwacht met de komst van de wand de Oeverzwaluwen terug te krijgen naar het gebied. Voor vogel- en natuurliefhebbers is op veilige afstand van de broedplaats een kijkwand geplaatst. De kijkwand biedt uitzicht op de broedwand en op de plas, die rijk is aan vele soorten watervogels. Stichting Doen van de Nationale Postcode Loterij schonk eveneens een informatiebord over de leefwijze van de Oeverzwaluw. Het bord is geplaatst bij de kijkwand. Voor belangstellenden gaat de Vogelwacht Utrecht excursies naar de nieuwe broedplaats houden.

Oeverzwaluwbroedwand te 's-Hertogenbosch/Vlijmen

Op 13 maart 1994 stelde de Vogel- en Natuurwacht voor 's-Hertogenbosch' officieel de oeverzwaluwbroedwand in gebruik voor hun toekomstige bewoners.

Plannen voor dit project ontstonden eind jaren tachtig toen het recreatiegebied 'Engelermeer' werd ingericht. Door de zandwinning steeg de reeds aanwezige populatie Oeverzwaluwen. Na voltooiing van het recreatiegebied zouden de stijle oevers zijn verdwenen en daarmee waarschijnlijk ook de Oeverzwaluwen. De biotoop is ook geschikt voor vleermuizen. Het idee voor een combinatie met een vleermuiswinterverblijf was geboren. De Vogel- en Natuurwacht voor 's-Hertogenbosch en Omstreken voerde het plan uit samen met de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant².

Rond 1991 werden de eerste voorbereidingen getroffen, zoals lokatiekeuze en vergunning. Als voorbeeld diende (uiteraard) 'Hemelrijk' bij Volkel. De technische realisatie is inmiddels zo bekend bij vogelwerkgroepen, dat verdere uitleg niet nodig is. Vanzelfsprekend is de vogel- en natuurwacht gaarne bereid desgevraagd informatie te verstrekken.

Bij dit plan is sprake van de nog niet vaak voorkomende combinatie van een broedwand en vleermuiswinterverblijf. Ze liggen in elkaars verlengde en zijn gebouwd van gebruikte duikerelementen. De wand is 25 meter lang, twee meter breed en twee meter hoog en bevat circa tweehonderd nestgaten. Leden van de vogel- en natuurwacht en de Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant zijn druk in de weer geweest met de bouw en afwerking van wand en kelder.

Op 13 maart 1994 vond de officiële opening plaats. Bij deze eenvoudige plechtigheid waren vertegenwoordigers aanwezig van de plaatselijke en landelijke instellingen die hun praktische en financiële steun hadden verleend.³ Ook de actieve verenigingsleden en persmensen waren erbij. De vogel- en natuurwacht zal geregeld onderhoud plegen aan de wand en de directe omgeving.

1) De Vogel- en Natuurwacht voor 's-Hertogenbosch en Omstreken is een actieve natuurvereniging. Algemene inlichtingen bij de werkgroep PR & Publiciteit van de

vereniging, p/a Ivonne Smit, Jacob Cnodestraat 65, 5223 HS 's-Hertogenbosch, 073 - 213 854.

Specifieke inlichtingen over de oeverzwaluwbroedwand bij Henk Verweij, tevens lid Vleermuiswerkgroep (adres zie onder).

2) Vleermuiswerkgroep Noord-Brabant, p/a Henk Verweij, Jan van Brakelstraat 13, 5224 HD 's-Hertogenbosch, 073 - 214 118.

3) Organisaties die hun steun verleenden, waren: Boskalis, gemeente Vlijmen, Stadsgebied 's-Hertogenbosch, Stichting Grasduinen, VSB Bank en het Wereld Natuur Fonds.

Noordhollandse vogelbeschermers protesteren tegen jacht op Smienten

De Stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN) heeft bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij scherp protest aangetekend tegen het onlangs uitgevaardigde beheersplan voor de Smient. Dit plan komt tegemoet aan de vurige wens van jagers om op deze in Nederland overwinterende eendesoort te kunnen jagen. Van de zijde van boeren wordt in toenemende mate geklaagd over schade door smientenvraat.

De verenigde Noordhollandse vogelbeschermers protesteren tegen het plan dat de jacht op Smienten ruim baan geeft. Jagers mogen op de vogels schieten vanaf één uur vóór zonsopgang tot twee uur na zonsondergang. De SVN vreest dat schietpartijen bij onvoldoende zicht er onherroepelijk toe leiden dat dieren worden aangeschoten, die in het duister niet meer kunnen worden opgespoord. Ook bestaat het risico dat beschermde vogels worden geschoten.

Bovendien staat het plan toe dat de smientenjacht zelfs nog doorgaat na sluiting van het officiële jachtseizoen op 31 januari. Dat heeft tot gevolg dat in de maanden februari en maart, wanneer de weidevogels zich opmaken voor het broedseizoen, onrust en verstoring in de weilanden optreden. De Samenwerkende Vogelwerkgroepen vinden dat heel bezwaarlijk, omdat weidevogels als Kievit en Grutto het juist moeten hebben van de eerste lentemaanden, aangezien latere broedsels vaak ten prooi vallen aan bewei-ding, mest uitrijden en maaien.

De Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-

Holland geloven niet dat de schade door smientenvraat duurzaam kan worden verminderd door jacht op de vogels. Zij wijzen erop dat door het geschied ook rustende smienten worden opgejaagd; dit leidt tot onnodig energieverlies, waardoor de vogels extra moeten foerageren. De SVN vindt dat het plaatsen van poppen en palen op kwetsbare percelen een veel doeltreffender manier is om smientenschade te voorkomen. De Noordhollandse vogelbeschermers bieden het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij aan om actief mee te doen met een smientvriendelijke schade-aanpak. In dit verband uiten zij hun onvrede over het feit dat zij bij de totstandkoming van het huidige plan door het ministerie volkomen zijn genegeerd.

■ Nadere inlichtingen: Hugh Gallacher/Peter Pover, 075 - 351 598.

Vogelasiel 'De Houtsnip' in Hoek van Holland ontvangt steun

Vogelasiel 'De Houtsnip' in Hoek van Holland krijgt steun van de Nationale Postcode Loterij voor de uitbreiding en renovatie van het asiel. Voor het project ontvangt het vogelasiel f 82.000,- van Stichting Doen van de Nationale Postcode Loterij. Stichting Doen overhandigde op 19 april 1994 de cheque aan de heer P. Rensen, beheerder van het asiel en voorzitter van de stichting.

Al sinds de begin jaren tachtig vangt het asiel zieke en gewonde vogels op uit het Westland, de Noordzee en Den Haag. Het gaat om verkeersslachtoffers, jonge vogels zonder ouders en slachtoffers van olierampen. Vorig jaar ving het asiel negenduizend vogels op.

Met de bijdrage kan 'De Houtsnip' op het buitenterrein drie waterbassins bouwen. In de bassins is binnenkort plaats voor honderd vogels. Verder zal één van de loods en de loods geheel worden gerenoveerd. In deze loods vindt de eerste opvang van de vogels plaats. De loods krijgt een nieuwe tegelvloer, gladde wanden, een luchtverversingssysteem, verwarming en een betere isolatie. Na de verbouwing zal de hygiëne, in het belang van zowel de vogels als de medewerkers, sterk zijn verbeterd. 'De Houtsnip' verwacht dat de loods en de waterbassins nog dit jaar klaar zijn voor gebruik. In het asiel bevinden zich dagelijks vijftig tot honderd vogels, waaronder zeevogels, eenden, zwanen, reigers en uilen. Ze verblijven hier om te genezen en op krachten te komen. Van alle vogels keert gemiddeld zeventig procent terug in de natuur.

Het asiel werkt met twintig vrijwilligers. Jaarlijks bezoeken zo'n tweeduizend mensen, onder wie veel schoolkinderen, de permanente expositie die het asiel voor dit doel heeft ingericht. Vogelasiel 'De Houtsnip' is gevestigd aan de Rondgang 16 in Hoek van Holland.

Natuurontwikkeling eiland Tiengemeten

De aanwijzing van het eiland Tiengemeten als natuurontwikkelingsgebied op 14 december 1993 door Gedeputeerde Staten van Zuid-

Holland valt bij de Vereniging Natuurmonumenten in zeer goede aarde. De vereniging vindt ook het opgestelde plan voor natuurontwikkeling op Tiengemeten een uitstekende leidraad voor de toekomstige inrichting en beheer van het eiland. Het eiland Tiengemeten ligt als schakel tussen bestaande natuurgebieden: ten noordwesten liggen langs de Hoekse Waard de Korendijkse Slikken van Natuurmonumenten, in het zuidoosten de Ventjagersplaten van Staatsbosbeheer. Zo is het eiland één van de meest kansrijke lokaties voor natuurontwikkeling in de noordelijke delta. Met het beschikbaar komen van het eiland voor de natuur ontstaat een natuurgebied van allure. Vooral watervogels en op termijn vogels van vloedbossen zullen hiervan profiteren. Als in de verdere toekomst weer meer getijdebeweging in het Haringvliet wordt toegelaten, zal het belang van Tiengemeten voor de natuur nog verder toenemen. Het is de vraag hoe het met de vele ganzen die op dit eiland 's winters voorkomen, zal gaan. Thans is het een gunstig gebied voor bijvoorbeeld Brandganzen.

De keuze om geen baggerspecieberging op het eiland toe te staan, acht Natuurmonumenten volkomen terecht. De ligging van Tiengemeten in het Haringvliet tussen een reeks natuurgebieden is te kwetsbaar voor het nemen van risico's verbonden aan het storten van verontreinigde baggerspecie.

De Vereniging Natuurmonumenten bezit op het eiland al het buitendijkse natuurgebied De Blanke Slikken (275 ha). Wanneer het eiland kan worden verworven, is ze graag bereid de plannen voor natuurontwikkeling uit te voeren en het beheer van het eiland op zich te nemen. De vereniging zal ook natuurgerichte recreatie op het eiland een kans geven. Zo dicht bij de Randstad gelegen kan het eiland in de toekomst aan velen de kans bieden van de natuur te genieten.

Jacht op Rotganzen weer verboden

De Rechtbank in Amsterdam heeft op 6 mei op verzoek van de Stichting Kritisch Faunabeheer (SKF) de vergunningen om op Terschelling Rotganzen te schieten met onmiddellijke ingang, dat wil zeggen zaterdag 7 mei, geschorst.

Voor de eerste maal behandelde de Rechtbank te Amsterdam een zaak in het zogenoemde 'bestuursrecht', dat voorheen AROB-zaken waren bij de Raad van State in Den Haag.

SKF is zeer verheugd dat een rechter wederom heeft besloten het jagen op de kwetsbare trekvogelsoort Rotgans te doen beëindigen.

Reeds in 1981 tekende SKF beroep aan tegen de jacht op Rotganzen. Voortdurend gewonnen procedures van SKF bij de Raad van State tegen alsmare hernieuwde 'Ministeriële Besluiten' leidden in 1990 tot naar SKF verwachte definitieve stopzetting van de jacht op deze trekvogels. De nu demissionaire staatssecretaris voor Natuurbeheer van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Gabor, wilde evenals zijn voorgangers opnieuw gewelddadig optreden tegen onze fauna op advies van zijn jachtgezinde topambtenaren. De rechter veroordeelde het ministerie tot betaling van f 1620,- proceskosten.